

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1916.

V.

Beretning fra Statskonsulent Fr. Hansen.

Som sædvanlig tillader jeg mig i skematisk Form at gengive Planteavlslarbejdernes Omfang, som de har været i de jyske Landboforeninger og Husmandsforeninger, idet disse i mange Maader danner den Ramme, inden for hvilken mit Konsulentarbejde falder.

Inden for Foreningen af jyske Landboforeninger er udført følgende Arbejder:

Aar	Lokale Markforsøg Antal	Forevisnings- marker Antal	Planteavls- udstillinger		Foreninger med Præ- miering af:		Redskabsprover og Forevisning af Maskiner	Foreninger med:	
			Sommer Antal	Efteraar Antal	Markbrug	Havebrug		Fremavl af Sædekorn	Indkøb af Markfrø
1908....	1146	19	5	11	27	—	—	—	—
1909....	1442	22	11	11	32	—	—	—	—
1910....	1315	25	12	14	30	—	—	—	—
1911....	1196	31	13	10	39	5	9	—	—
1912....	1147	28	13	14	32	3	9	5	—
1913....	1305	27	8	25	24	2	5	15	32
1914....	1495	31	8	12	23	4	1	11	33
1915....	1303	36	4	16	34	5	4	16	36
1916....	1191	30	9	22	37	10	5	25	40

Inden for De samvirkende jyske Husmandsforeninger udførtes tilsvarende Arbejder:

Aar	Lokale Markforsøg	Forevisnings- marker	Planteavl- udstillinger	Foreninger med Præ- miering af:		Redskabsprøver og Forevisning af Maskiner	Foreninger med:	
	Antal	Antal		Markbrug	Havebrug		Fremavl af Sædekorn	Indkøb af Markfrø
1908.....	122	27	—	—	—	—	—	—
1909.....	144	54	18	—	—	—	—	—
1910.....	181	50	22	112	96	—	—	—
1911.....	143	35	19	160	142	—	—	—
1912.....	163	20	30	140	85	—	12	—
1913.....	244	27	31	173	108	—	8	2
1914.....	404	45	20	187	118	1	10	20
1915.....	377	44	32	261	179	—	10	26
1916.....	423	52	47	235	157	—	15	43

Markforsøgene har haft omtrent samme Omfang som foregaaende Aar, i Landboforeningerne lidt færre, i Husmandsforeningerne nogle flere. Det er som sædvanlig Gødningsforsøgene, der udgør langt det største Antal. Af samtlige anlagte Forsøg har disse udgjort 70% i Landboforeningerne og 63% i Husmandsforeningerne. Sorts- og Stammeforsøgene med Korn og Rodfrugter samt andre Forsøg (Frøblandings-, Saamaade-, Saatids- og Saamængdeforsøg, Ukrudts- og Plantesygdommes Bekæmpelse, Handelsplanter m. fl.) har udgjort 30% i Landboforeningerne og 37% i Husmandsforeningerne. Men af samtlige anlagte Forsøg er mislykket 19% i Landboforeningerne og 22% i Husmandsforeningerne. — Skønt det ved første Øjekast kan synes noget mistrøstigt, at en saa stor Del af Arbejdet mislykkes og bortkastes som værdiløst, saa maa det dog fremhæves som en stor Vinding for Forsøgsresultaternes Paalidelighed, at man nu resolut bortkaster ethvert Forsøg, om hvilket man enten ser eller formoder, der er noget misvisende i.

Beretningerne udmærker sig ogsaa nu ved talmæssigt at nævne Grundene til Kassationen. Et Greb i denne Buket ser saaledes ud: »Lejesæd, Hjørnepælene fjernede, Kaalbroksvamp, Ukrudt, Fritfluer, Stormskade, daarlig Spiring, Larveangreb, for meget Vand, stor Uoverensstemmelse mellem Fællesparcellerne, Sandflugt, Indkaldelse til Sikringsstyrken, fejl Udstrøning af Gødningen, ødelagt af Kreaturer, Ejerskifte, høstet af Værten før Assistenten kom«. — Jeg maa i denne Forbindelse særlig fremhæve det store Fremskridt, som er gjort i Husmandsforeningernes Forsøgsvirksomhed med Hensyn til Paalidelighed, jævnsides med at Forsøgenes Antal er steget meget stærkt. Planerne for disse Forsøg er i de senere Aar blevet særdeles gode, korte og velafpassede for Husmandsbrug. Dertil kommer, at Resultaterne nu behandles med samme kritiske Sans, som i Landboforeningerne. Dette lover godt for et frugtbart Fremtidsarbejde jævnsides med Landboforeningernes.

En væsentlig Aarsag til det store og gode Fremskridt paa dette Omraade maa søges i det gode og forstaaende Organisations- og Agitations-Arbejde, som Planteavlsudvalgene med deres Konsulenter har udført baade i Husmands- og i Landboforeningerne. Samarbejdet, som finder Sted mellem de to Organisationers Udvalg og Konsulenter, bidrager ogsaa meget til, at det tekniske Arbejde falder saa meget lettere sammen til en Helhed.

Forevisningsmarkerne har holdt sig saa temmelig i samme Antal som foregaaende Aar. I Husmandsforeningerne er Antallet steget lidt. Nogle af disse Marker har en ret betydelig Alder, idet de er anlagt i Aarene 1904—08, en enkelt Mark paa Mors 1896. Dette tyder paa, at man nok paa disse Steder har kunnet bevare Interessen for saadanne Marker. Ogsaa Besøget paa disse Marker synes at have været tilfredsstillende. Husmandsforeningerne opgiver, at der paa 49 Marker har været ca. 29,000 Besøgende, fra 22 af Landboforenin-

gernes Marker opgives ca. 33,000 Besøgende. Et godt Bidrag til, at Besøget paa disse Marker er blevet saa stort, maa sikkert søges deri, at mange af Foreningerne har foranstaltet ét eller flere Møder med Foredrag i Forbindelse med Besøget paa Marken, undertiden ogsaa i Forbindelse med Besøg paa Landejendomme i Nærheden deraf. — I Hjørring, hvor Besøget har været særligt stort, har man foruden Demonstrationer af Mark og Havebrug tillige anlagt et Mønster-Møddingsted og et dito Hønselus med 4 forskellige Hønsesacer, samt typiske Læbælter m. m. — Man har ogsaa i denne Forening haft den gode Idé at indbyde Omegnens Ungdom til et samlet Besøg med hel Dags Møde med Foredrag og Fremvisning paa Marken. Mødet lykkedes, saa vidt mig bekendt, særdeles godt. Der vil sikkert være Anledning til at prøve noget lignende andre Steder, thi det er rigtigt, hvad der fra anden Side er sagt, at »det gælder om at fange Ungdommens Interesse for Landbrugsarbejdet, de ældre er der nemlig ikke meget at gøre ved i saa Henseende«.

Planteavlsudstillingerne har været holdt i lidt større Antal end foregaaende Aar. Foreningen af jyske Landboforeningers Udstilling i Forbindelse med Ungskuet har atter i Aar vist, at der ad den Vej kan fremdrages Enkeltheder af den praktiske Bedrift, som ved at ses i den skarpe Belysning, en saadan Udstilling giver, faar dobbelt Interesse. — I Aar var det særlig de varige Græsmarker, der var Genstand for Belysning ved Udstillingen i Varde. 120 Marker, hvoraf ca. 40 mellem 4 og 10 Aar, 45 mellem 10 og 20 Aar og 25 mellem 21 og 116 Aar gamle var undersøgte med Hensyn til Jordens Beskaffenhed i Muldlaget og Undergrunden, Markens Beliggenhed i Forhold til Vandspejlet, Tilsaaning og Gødskning, Afgrødens Sammensætning og Græsudbyttet. Dette sidste dels ved Afgræsning og dels ved Høslæt. De fremkomne Oplysninger gjorde ikke alle Krav paa absolut Paalidelighed, men de var des-

uagtet ret interessante. Udbyttet ved Slæt i Maj og August opgaves saaledes til 80—156 Ctn. Grønvægt pr. Td. Ld. i Gennemsnit for samtlige Marker. Ved Afgræsning opgaves Udbyttet til ca. 300 Dages Græsning af stort Kreatur, liggende mellem 50—500 pr. Td. Ld.

Den store Deltagelse i denne Græsmarksudstilling resulterede ganske naturligt i, at Foreningen af jyske Landboforeningers Delegeretmøde i Efteraaret vedtog et Forslag om at optage et fleraarigt Arbejde til nærmere Undersøgelse af disse for nuværende Driftsforhold interessante Marker. Undersøgelsen agtes ledet af Foreningens Planteavlsudvalg og Husdyrudvalg, idet man tilsigter at faa et større Antal typiske Marker inddraget til regelmæssig og indgaaende Iagttagelse gennem flere Aar, saaledes at man derigennem kan faa mere Indsigt i disse Markers Bevoksningsforhold og deres Værdi for Husdyrholdet.

Premieringen af Mark- og Havebrug har gaaet sin jævne Gang. Det synes, som om de forholdsvis gode Aar, Landbruget har haft de senere Aar, har svækket Interessen en Del for dette Arbejde. Derimod kan det noteres som en glædelig Kendsgerning, at Regnskabsføringen for hele Landbrug vinder mere og mere Fremgang og samtidig fastere Form. Foreningen af jyske Landboforeningers Regnskabsudvalg har saaledes i det forløbne Aar kunnet fremlægge en ret interessant Oversigt over Regnskaberne for 6 Lokalforeninger med 59 jyske Landbrug i 1915—16, med Arealer fra 3 til 116 ha pr. Brug.

Fremavlen af Sædekorn i Landboforeningerne er med indeværende Aar traadt ind i et lidt ændret Spor, idet Foreningen af jyske Landboforeninger har faaet til Opgave at fremavle kontrolleret Stamsæd og de lokale Foreninger Saasæden. Omsætningen af begge Dele tilsammen har været ca. 8000 hkg Korn og ca. 2400 hkg Kartofler, hvilket er ca. 2000 hkg Korn mere end foregaaende Aar. Fællesforeningens Overtagelse af Kontrol-

gaarden »Godthaab« ved Skanderborg i Forbindelse med Antagelsen af en fast Assistent som Kontrollør vil ventelig styrke Fremavlsarbejdet.

Fællesindkøbet af Markfrø gennem de landøkonomiske Foreninger er tiltaget kendeligt, men desværre har Betingelserne for at faa det absolut bedste Frø derfor ikke altid været til Stede i disse urolige Tider.

Undersøgelsen over Jordbundsforholdene med særligt Henblik paa Vandafledningen og andre Grundforbedringsarbejder er i Aar gennemført i 5 Landboforeninger, hvoraf ses, at mange af de undersøgte Arealer trænger til baade Vandafledning og Mergling.

Ved Tilrettelæggelsen af Planerne for største Delen af de nævnte Arbejder har jeg deltaget i større eller mindre Udstrækning, ligesom jeg ogsaa har bistaaet ved Enkeltmands Arbejder. Jeg har ialt deltaget i 56 Udvalgsmøder af forskellig Art, 21 af disse har været angaaende Forsøgsplaner o. a. lign., 21 om andre Forhold vedrørende Planteavl og Driftsforhold og 14 angaaende Udførelsesforhold o. lign. samt Bedømmelse af skadelidte Arealer ved Ringkøbing Fjord og ved Kongeaaen. Som Medlem af det af Landbrugsministeriet nedsatte »Tekniske Udvalg« har jeg deltaget i dets Møder, ligesom jeg ogsaa har deltaget i en Del af de af Indenrigsministeren med de landøkonomiske Foreningers Repræsentanter foranstaltede Møder. Jeg har ligeledes deltaget i Landboforeningernes Delegeretmøder og i Husmandsforeningernes Sendemandsmøde i Aarhus o. fl. St.

Jeg har ialt haft 157 Rejsedage og besvaret ca. 600 Breve og afgivet et betydeligt Antal Erklæringer over forskellige Ting. Jeg har afholdt 12 Foredrag og deltaget i flere Udstillinger. —

Angaaende min Virksomhed som Leder af Forsøgsstationen tillader jeg mig at henvise til Beretningen derom i Aarsberetningen fra Statens Planteavlsudvalg.

Beretning fra Statskonsulent J. Jensen.

1916 har været et travlt Aar, idet der, foruden de sædvanlige Arbejder er kommen adskilligt nyt til; baade Hjemmearbejde og Rejser.

Af Kaaringer har jeg ledet Hingstekaaringerne i Tiden fra d. 18. Februar til d. 4. Marts i Odense, Vejle, Bramminge, Ringkøbing, Thisted, Brønderslev, Aalborg, Viborg, Randers, Hobro, Aarhus og Horsens samt senere i Roskilde og Maribo. Vejret var gennemgaaende godt og Besøget lige saa, saa vel af Folk som Hingste, af hvilke de 3-aarige var ualmindeligt talrige og gode i glædelig Modsætning til, hvad der var Tilfældet i flere af de foregaaende Aar. For Hingstekaaringerne har jeg gjort udførlig Rede i en Beretning i »Ugeskrift for Landmænd«.

Af Hoppekaaringer har jeg ledet 12 af de større og mest lærerige. Ved at skifte fra Aar til Aar er jeg efterhaanden kommen Jylland og for en Del Øerne rundt og de gode Hesteegne flere Gange, hvorved jeg har lært det gode Avlsmateriale at kende samt har faaet et Skøn over, hvor der er sket Fremgang og ved hvilke Midler. Desuden har jeg ved Kaaringerne indsamlet Materiale til Stambogen, saa jeg betragter Deltagelsen i Kaaringerne som en nødvendig om end ofte anstrængende Opgave, idet de holdes i den rigtige Vintertid. Ved Kaaringerne kommer man desuden i Berøring med interesserede Hestemænd, der søger Belæring, ganske anderledes end ved Dyrskuerne, hvor Folk har saa meget andet at gøre.

Af andet Vinterarbejde er der Udpegning af Hopper til Bedækning af udsøgte statsunderstøttede Hingste i Henhold til Husdyrlovens § 13. Tidligere, under den forrige Lov, da Bedækningsprisen var den sædvanlige Medlemspris, var der stærkere Efterspørgsel efter at faa gode Hopper bedækkede ad den Vej end nu, da Bedækningsprisen er den dobbelte,

hvorved Hoppeejere selv kan faa billigere bedækket hos flere Hingste end ved Statens Medvirkning gennem mig; men noget bliver der dog altid at gøre. Der udpegedes 5 Foreningshingste, af hvilke der blev bedækket følgende Antal Hopper, nemlig:

- 8 af Foreningshingsten Lars Dyrskyt, tilhørende Hesteavlsforeningen for Ulfborg og Omegn,
- 7 af Kran II, tilhørende Hads Herreds Hesteavlsforening,
- 5 af Gutten, tilhørende Voer Herreds Hesteavlsforening,
- 10 af Aldrup Høvding, tilhørende Nørager og Omegns Hesteavlsforening og
- 5 af Robdrup Høvding, tilhørende Taasinge Hesteavlsforening.

Hingstene Lars Dyrskyt og Aldrup Høvding, hvem der i Henhold til henholdsvis den nye og gamle Husdyrlov kunde tilføres 8 og 10 Hopper, var særlig søgte, saa det ikke var nogen let Sag at træffe et godt Valg blandt de talrige fortrinlige Hopper, for hvilke der søges Bedækningsret fra hele Landet. Folk skyer ikke det betydelige Offer at sende en Hoppe langsvejs bort til Opstaldning, ofte i lang Tid i det travle Foraar, og at erlægge et Par Hundrede Kroner i Bedækningspenge. Den forventede Løn er en Hingst til mange Tusinder. Desværre falder der heller ikke mange Gevinster i det Lotteri; men der er dog ved denne Foranstaltning falden adskillige gode Hingste, som Avlen ellers har maattet undvære.

I nær Tilslutning til Kaaringerne som Læresteder staar Skuerne, ved hvilke der ligeledes optages Dyr til Stambøgerne, saaledes Hingste ved Statsskuerne, blandt de højest præmierede. Efterhaanden er det bleven Regel, at der kun optages Hingste, der har opnaaet mindst 3. Præmie som Individ eller for Afkom, idet der blandt de lavere præmierede sjældent findes nogle, der faar

Betydning for Avlen. Sker det, tages de med senere. At bogføre alle de præmierede er baade unyttigt og bekosteligt, ligesom det let vilde give Anledning til Uretfærdighed, idet Lavmaalet er noget forskelligt i de forskellige Distrikter.

Vore Stambøger adskiller sig væsentlig fra andre Landes, der bevæger sig mere paa Overfladen, idet der tages alt med — blot det er nogenlunde renblodigt — uden Beskrivelse af Individerne, medens vor Stambogføring netop søger at gaa til Bunds. Her er Opgaven: ved Udvalg af det bedste at skabe en forbedret Race, medens der andet Steds ved Bogføringen kun tages Hensyn til »rent Blod« uden smaaligt Hensyn til Individernes Beskaffenhed.

I Aarets Løb udkom Hingstestambog XXIII med 31 Numre og med 14 Afbildninger, en Del Statistik og adskillige Stamtavler skematisk udarbejdede indtil 5.—6. Led for at oplyse om Slægtskabsavlen foruden et Fællesregister, omfattende de 7 sidste Hefter.

Samtidig udkom Hoppestambog XV med 625 Numre og 14 Billeder tillige med en omfattende Statistik over forskelligt, som Stambogen byder Materiale til i rigt Maal.

Der er foregaaet en Strømkæntring i Opfattelsen af, hvorledes naturvidenskabeligt Arbejde udføres. Tidligere var det mest Tankearbejde, ofte uden Forbindelse med Virkeligheden, medens man nu tilstræber at indsamle og kritisk behandle et stort Materiale. Avls læren er fra at være et filosofisk Arbejde bleven et Samlerarbejde, hvoraf der ad statistisk Vej søges dannet almengyldige Regler for god Produktion. Derved faar en fyldig, nøjagtig og paalidelig Stambogføring praktisk Betydning, medens den gængse Form nærmest kun tjener Forretningen. Hvad virkelig Betydning har det, at et Dyr bevislig er renblodigt i flere Led, naar det og dets nærmeste Slægt er Middelmaadigheder?

Af Skuer har jeg overværet Hingsteskuerne i

Odense, Vejle, Skanderborg, Randers, Aalborg, Hjørring, Thisted, Herning og Vejen (Ribe Amt) samt Ungskuerne i Ringsted, Odense og Varde foruden en Del, mest større, Dyrskuer. Desuden har jeg været til Stede ved enkelte Afkomsskuer, særlig et stort i Brønderslev, hvor der blev fremstillet henved 100 Stkr. Plage og ældre Heste efter den fortrinlige belgiske Hingst, Bacchus. Resultatet af Krydsningen med mest simple Hopper syntes meget tilfredsstillende. Desuden har jeg i Efteraaret overværet Salgs- og Plageskuet i Horsens.

Fra April fik jeg tillige med min Kollega den Op-gave paa Statens Vegne at foretage Tilsyn med Hestosalget, der foretoges af den tyske Kommission. Det har foranlediget en Mængde Rejser, der, fraset deres Nødvendighed, dog ikke har været uden Betydning for mig, idet jeg af de fremførte Tusinder af Heste har faaet et godt Indblik i Beskaffenheden af en stor Del af Handelsvaren. Dette Forhold er udførligere behandlet i min Afhandling om Hestene 1916 her i Tidsskriftets Hefte 8.

I August var jeg paa en 10 Dages Udflugt, sammen med 4 Hingsteskuemænd, i Sverige for at lære den sværere svenske Landhesteavl nærmere at kende. Som bekendt er den i en længere Aarrække dreven ved Hjælp af indført, lettere belgisk Hestemateriale, efter hvilket en Del af Produktet i de senere Aar har tiltrukket sig fortjent Opmærksomhed her. Den belgiske Krydsningsavl har jo i de senere Aar bredt sig navnlig paa Sjælland og Fyn samt, som anført, ogsaa til Vendsyssel, saa hele dette Spørgsmaal trængte til at undersøges. Paa Indstilling af Statsdyrskuekommissionen ydede Staten Rejsestipendium til Sverige til et af den nedsat Udvalg, hvorfor jeg blev Formand. Som saadan afgav jeg paa Udvalgets Vegne en udførlig Rejseberetning, der findes i Statsdyrskuekommissionens Aarsberetning for 1916.

Af Markeder har jeg overværet et Hesteopkøb af den tyske Hesteopkøbskommission i Helsingborg og nogle her i Landet, medens Salget under Ledelse af Landbrugsorganisationerne skete direkte fra Landmændene til Kommissionen. Ellers har der ikke været Markeder af nogen Betydning og værd at rejse efter.

Af større Møder har jeg ikke deltaget i ret mange og ingen Hesteudførselen vedrørende.

Af Foredrag har jeg holdt et i Det kgl. Landhus-holdningsselskab om »vor Hesteavls nuværende Stilling«, og et ved Ungskuet i Varde »om Hesteudstillingen« samt et ved De samvirkende jyske Hesteavlsforeningers Repræsentantmøde, endvidere adskillige ved Hingstekaaringer, hvilke gennemgaaende har været stærkt besøgte, foruden enkelte andre, som min stærkt optagne Tid har tilladt mig at holde, ialt 14 Foredrag.

Som Konsulent har jeg været raadspurgt en Del; men i saa Henseende er min Bolig i København mig ikke gunstig. Folk er ogsaa nu mere tilbøjelige til Forespørgsler pr. Telefon end som forhen pr. Brev.

Af Hjemmearbejde har jeg foruden det allerede anførte præsteret en Del Artikler til Blade og Tidsskrifter, af hvilke særlig en større Afhandling: De skiftende Teorier i Avlen, specielt Hesteavlen i »Maanedsskrift for Dyr læger« har taget en hel Del Tid. Da det jo fra gammel Tid har været Veterinærerne, der har været ledende i Hesteavlen, valgte jeg som gammel Dyr læge naturligt deres Organ til at udtale min Kritik af Teoretikernes Grundsætninger for Avlen til de forskellige Tider. Det hedder sig nok: »Det er lettere at bryde ned end bygge op«, men denne Floskel har ikke Alméngyldighed; thi Dogmer og gale Teorier er næsten ikke til at udrydde. Opbygningsarbejdet derimod er nu, da vi har Stambøgerne, en temmelig simpel og naturlig Sag, som de praktiske Opdrættere for en stor Del er med paa.

Jeg har været 130 Dage paa Rejse og ikke af Helbredshensyn forsømt nogen Dag.

Beretning fra Statskonsulent Peter Aug. Mørkeberg.

Aaret 1916 var et godt Aar baade for Kvæg- og Svinehold. Arbejdet paa at forbedre disse 2 Husdyrarter er da ogsaa fortsat i det rolige og sikre Spor, hvori det har været ledet i de senere Aar. Nye Former for Arbejdet har ikke vundet Indpas. Offentligheden har som sædvanlig særlig grebet ind i Ledelsen gennem Dyrskuer, Avlscentre, Kvægavls- og Kontrolforeninger samt Udstationering eller Udspreddning af Ornemateriale. Mund- og Klovesygen, som i Aaret 1915 virkede meget hemmende paa alle disse Foranstaltninger, drev endnu sit Spil i Begyndelsen af Aaret 1916, men døde efterhaanden ud, saa Dyrskuerne kunde afholdes i sædvanlig Udstrækning og Avlsdyr forsendes fra den ene Landsdel til den anden.

Konsulentarbejdet har antaget den sædvanlige Karakter, og der har været Arbejdsstof i rigelig Mængde saavel for min Assistentstab som for mig selv.

Da der saaledes ikke er foregaaet væsentlige Ændringer hverken i Arbejdsmetoden eller i Arbejdets Art og Omfang, er det formentlig unødvendigt at detaillere Beretningen. Jeg skal derfor indskrænke mig til at omtale enkelte af de vigtigere Foretagender.

Kvægavlens Udvikling har jeg fulgt gennem Dyrskuerne og ved Besøg i adskillige Opdrætteres Hjem samt ved Deltagelse i de provinsielle Fællesmøder for Kvægavls- og Kontrolforeninger. Foruden de sædvanlige Stats- og Foreningsskuer har der i 1916 været afholdt Fælles- eller Ungskuer af samtlige provinsielle Fællesforeninger i Landet. Alle de større Skuer har jeg overværet, for saa vidt de da ikke i de forskellige Dele af Landet er faldet paa samme Dag. Der har saaledes været rig Lejlighed til at gøre Studier og til at være til Disposition for de interesserede Landmænd. Forud for nogle af Skuerne har jeg deltaget i Afstam-

ningsbedømmelsen, som paa de fleste Skuer faar Indflydelse paa Præmieringen.

Afstammingsbedømmelsen foregaar ikke paa selve Dyrskuedagene, men forud for disse, naar Stamtavlerne for de Dyr, som agtes udstillede, er fremkomne. Det er et anstrengende Arbejde i stadig Anspændelse, og det forudsætter et grundigt Kendskab til Kvægavlens Historie og Øvelse i at finde Vej i denne. Medens man tidligere i det væsentlige har bedømt Stamtavlerne umiddelbart, d. v. s. ved udelukkende og direkte Hensyntagen til Ophavsindividerne selv, gaar man ved Stamtavlebedømmelsen nu mere og mere over til at handle i Overensstemmelse med de »Mendelske Love«, som forudsætter, at man foruden at tage Ophavsindividerne i Betragtning tillige tager et betydeligt Hensyn til alle Kendsgerninger om disses Afkom. Ved et Foredrag, som jeg holdt ved det fynske Delegeretmøde 1916, og som findes optaget i Delegeretberetningen, har jeg gjort nærmere Rede for disse Forhold.

Konkurrencer mellem hele Kvæghold af rød dansk Malkerace har ikke været afholdt i 1916. Men den 7de 2-aarige fynske Konkurrence afsluttedes 1. Oktober 1915, og Beretningen derom er udkommet i det her omhandlede Beretningsaar. Denne Beretning, som er udarbejdet af Assistent *Hansen*, har jeg gennemgaaet før Trykningen, ligesom jeg har besørget Korrekturarbejdet. — Under denne Konkurrence kunde en af Deltagerne ikke tilvejebringe Løbelisten for sin Besætning for en bestemt Periode, og Dommerudvalget kunde derfor ikke paatage sig noget Ansvar angaaende Bestemmelse af Paterniteten for de Kalve, hvis Undfangelse knyttede sig til samme Periode. Faderen til disse Kalve kunde derfor kun anføres i Henhold til Ejerens Hukommelse. Dette gav Anledning til nogle Retssager, hvis Behandling hører til indeværende Beretningsaar. De har krævet en Del af min Tid.

Foreningen af jyske Landboforeninger har imidler-

tid indledet en anden Form for Kontrollen med de bedste Avlsbesætninger indenfor Foreningens Omraade. Den er ikke saa indgribende eller grundig som Konkurrencerne, bl. a. fordi den støtter sig til de almindelige Kontrolforeningers Oplysninger om Ydelsen, men den har den gode Egenskab, at den bringer mange af de Besætninger, hvorfra der spredes Avlsdyr, frem i Lyset, saa den store Almenhed faar Øje paa dem og Kendskab til deres Hovedegenskaber, ligesom Kontrollen tvinger Deltagerne ind i en systematisk Arbejdsmetode. Denne Bevægelse har gennem Aarene vokset sig kraftigere, og den breder sig. Den omfatter adskillige Besætninger af rød dansk Malkerace. Denne Kontrol, om hvilken der foreligger flere Beretninger, kan ikke erstatte Konkurrencerne og bør det heller ikke; vi maa have et meget vaagent Øje med vore aller bedste Besætninger og et skarpt Lys ind over disses Liv, Udvikling og Stade; men Kontrollen danner en udmærket Forberedelse for Konkurrencerne, Opdrætterne vænner sig gennem denne til den mere effektive Kontrol, som følger med Konkurrencerne, og Køberne af Avlsdyr opdrages til at stille stigende Fordringer med Hensyn til Belysningen af Avlsdyrenes Nedarvningsevne. I Aarets Løb har jeg anstrengt mig noget for at faa denne Bevægelse til at brede sig udenfor Jylland, men det er endnu ikke lykkedes mig at opnaa noget positivt Resultat.

Der plejer at fremkomme en Stambog for Tyre af rød dansk Malkerace hvert Aar. I indeværende Aar er der imidlertid ikke udkommet nogen. Der har ikke været Penge disponible hertil. Da den nu gældende Husdyrlov af 8. Juni 1912 traadte i Kraft, indskrænkedes Bevillingen til Stambogsføringen fra 20,000 til 15,000 Kr. aarlig. Samtidig udvidedes Stambogsføringen. Trangen til Stambøger er altsaa stigende; De samvirkende danske Landboforeninger finder den Vejledning, som Stambøgerne medfører, nødvendig. Det

var ønskeligt, om flere Midler kunde stilles til Raadighed for denne Sag.

Et andet Forhold vedrørende Kvægavlen angaar »Foderblandinger«. Disse har i de senere Aar været anvendt i stigende Udstrækning og fremstilles af nogle Fabrikanter under Kontrol. Om denne Kontrolls Effektivitet og Formaalstjenlighed har jeg haft nogle Møder, ligesom jeg har afgivet Betænkning i Sagen. Det turde være indlysende, at vi her staar overfor et vigtigt Spørgsmaal, og at Køberne let kan blive narrede, naar der ikke foreligger en paalidelig Vejledning angaaende Foderblandingsens Sammensætning.

Svineavlen har jeg gjort til Genstand for et Foredrag i Det kgl. Landhusholdningsselskab i Februar 1916. Samme Aar har jeg endvidere udarbejdet Svinestambogens 7. Bind. Saa har jeg deltaget i en Mængde Møder vedrørende Svineavlen, hvoraf jeg skal fremhæve De samvirkende danske Andels Slagteriers Delegeretmøde, hvor jeg gjorde Rede for Avlscentrenes Tilstand, endvidere det aarlige Møde med mine Assistenten ved Svineavlens Ledelse, hvor hele Situationen vedrørende Svineavlen i Landet behandles. Jeg skal ogsaa nævne Mødet i Aarhus med Ejerne af de jyske Svineavlscentre samt de jyske Svineslagteriers Repræsentanter. Ved sidstnævnte Møde fremkom der stærke Ønsker om Fremkomsten af en Yorkshrestambog. En motiveret Henvendelse herom sendte Mødets Deltagere til De samvirkende danske Landboforeninger. Og efter at Sagen var behandlet her, henvendte Landboforeningerne sig til Ministeriet og til De samvirkende danske Andels-slagterier om Midler til dens Gennemførelse. Der er saaledes Haab om, at denne Sag, som har været paa Bane i flere Aar, nu kan blive realiseret.

Der har været mange gode Svinedyrskuer i Aar, saaledes ved Foreningen af jyske Landboforeningers Ungskue i Varde, hvorom jeg holdt Foredrag ved Skuet.

Dette er refereret i Foreningen af jyske Landboforeningers Delegeretberetning.

Svineavlscentrene har arbejdet godt, og de har haft god Afsætning. De eksisterer i sædvanlig Udstrækning og Omfang. I de senere Aar har jeg udarbejdet en Fortegnelse over deres Beliggenhed, Størrelse, Afsætning m. m. Saaledes ogsaa i Aar. Denne Fortegnelse trykkes paa De samvirkende danske Andelsslakteriers Foranledning og omdeles til Andelsslakteriernes Repræsentanter og andre interesserede. Arbejdet med at tilse, vejlede og kontrollere Centrene har som sædvanlig optaget en stor Del af mine Assistenters og min Tid.

Forsøgsstationerne for Svin, som er knyttet til de statsanerkendte Svineavlscentre, har i 1916 arbejdet i Continuitet med tidligere Aar. Jeg har tilset samtlige Stationer og deltaget i Forsøgsraadenes Møder. — I Aarets Løb er der oprettet en ny Forsøgsstation ved Svendborg under Svendborg Omegns Landboforenings Ledelse. Denne Station arbejder ikke i Forening med de af Forsøgslaboratoriet ledede Stationer, men fører en selvstændig Tilværelse af lokal Natur. Dens Opgave er at paavise Trivelighed, Vækstenergi og Kvalitet hos Afkommet af en kaaret lokal Bestand af Svin af ren Race. Ved privat Arrangement fører Forsøgslaboratoriet Tilsyn med Virksomheden gennem Forsøgsleder *Beck*. Med Planlæggelsen af denne Stations Arbejde har jeg været behjælpelig, ligesom jeg har tilset Stationen i Aarets Løb.

Konsulentmøderne, som tidligere blev afholdt hvert Aar, har nu i nogle Aar været indstillede. Men Trangen til saadanne Konsulentmøder er fremdeles til Stede. Herpaa tydede mange Udtalelser fra Konsulentstaben under Dyrskuesæsonen 1916. Konsulent *Helm*, Svendborg, tog da Initiativet til en Genfødelse af Møderne, og Forhandlinger, hvori jeg inddrog, kom i Gang. Man bestemte da at forberede et Møde for

Øernes Husdyrbrugskonsulenter. Dette Møde blev afholdt i Januar 1917.

Statsdyrskuekommissionen har ogsaa holdt Møde og som Medlem af Kommissionen deltog jeg i dette, hvor jeg valgtes ind i et Udvalg angaaende Dyrskuevirksomheden.

Censor ved Landbohøjskolens Eksaminer i Husdyrbrug var jeg i 1916 som i de foregaaende Aar.

Eksporten af Avlsdyr til Udlandet har givet Anledning til nogle Overvejelser. Til Det kgl. Landhusholdningsselskab har jeg afgivet nogle Betænkninger om denne Sag. I Oktober 1916 sammenkaldte De samvirkende danske Landboforeninger Landets Husdyrbrugs Udvalg, Statskonsulenterne i Husdyrbrug og andre til et Møde angaaende Eksporten af Avlsdyr til Rusland. Et Udvalg blev nedsat til nærmere Behandling af denne Opgave. Formanden for De samvirkende Landboforeninger er Formand for Udvalget, hvori bl. a. ogsaa Statens Husdyrbrugskonsulenter har Sæde.

Møder og Forberedelser til saadanne optager mig i det hele taget ikke saa lidt. Foruden de alt omtalte Møder, hvori jeg har deltaget, skal jeg notere min Nærværelse ved de provinsielle Fællesforeningers Delegeretmøder, Forsøgslaboratoriets Aarsmøde, Det kgl. Landhusholdningsselskabs Bestyrelsesmøde og talrige Møder, afholdte af De samvirkende danske Andelsslagteriers Bestyrelse og Forretningsudvalg.

Korrespondancen tager ogsaa Tid. I Aarets Løb har jeg afgivet adskillige Betænkninger til Landbrugsministeriet, Det kgl. Landhusholdningsselskab, De samvirkende danske Andelsslagterier og Statsdyrskuekommissionen. Korrespondancen med danske Landmænd er betydelig. Ogsaa til Udlandet har jeg besvaret nogle Forespørgsler. Til forskellige Fagskrifter og Dagblade har jeg leveret nogle Bidrag.

Beretning fra Statskonsulent W. Riedel.

Min Virksomhed i 1916 har omfattet de sædvanlige Arbejder med Konsultation, Foredrag og Medvirkning i en Række Møder og Forhandlinger. Af de sidste har Haveselskabernes Virksomhed foranlediget de fleste; i de samvirkende danske Haveselskaber har jeg deltaget i 11 Møder, indenfor Det jyske Haveselskab i 7 og indenfor Statens Forsøgsvæsen i Plantekultur i 3 Forhandlingsmøder. Endnu i 1916 har Grundlæggelsen af Statens Havebrugsforsøg foranlediget en Række Forhandlinger, dels i Statens Planteavljudvalg, dels under Forsøgsledernes Møder, hvor jeg har været til Stede. Det, der i 1916 endnu var særlig Genstand for Overvejelser — ogsaa mellem de interesserede Organisationer —, var Stammeforsøg med Køkkenurter og Iagttagelsesplantninger for Frugtsorter, to store Opgaver, som Statens Forsøgsvæsen nu har paataget sig, store baade i deres Betydning for Havebrugets og Frugtavlens Fremme og i deres Krav til Arbejde, ensartet Ledelse og til Penge. At Statens Forsøgsvæsen gaar foran og paatager sig Etablering af en første, alt omfattende Iagttagelsesplantning af hver af Frugtarterne og deres Sorter, vil desuden sikkert faa den særlige Betydning, at hele den første Sigtning af Sorterne vil blive fremskyndet meget, fordi der blandt Frugtavlerne og mellem de interesserede Organisationer endnu hersker ret afvigende Anskuelse om Iagttagelsesplantningernes Princip, Formaal, Valg af Beliggenhed og Sorter, Uoverensstemmelser, hvis Uforligelighed maatte ventes at ville forsinke Arbejdet i høj Grad. Nu vil derimod en almindelig og mange Sorter omfattende Begyndelse være sikret i saa nær en Fremtid, som de nødvendige Forberedelser af Jord og Plantemateriale tillader, og samtidig er der for Haveselskaber og andre Foreninger bevaret al ønskelig Adgang til med Statstilskud at etablere Iagttagelsesplantninger for særlige Frugtsorter eller sær-

lige Sortsgrupper, hvis mere stedlige Undersøgelse har en begrundet Interesse i en Landsdels særlige Forhold.

En Tid af Aaret har jeg været optaget af Spørgsmaalet om Organisation af Frugtsalg og om Frugtpakning. I en Artikel har jeg gjort Rede for Betragtninger og Principper i denne Sag, hvis Hovedpunkt stadig er dette, om vore forholdsvis smaa og tillige i mange Egne noget spredtbeliggende Frugthave-Arealer kan samles og ledes under en Form, der bringer Frugtavlernes øjensynlige Fordele uden at det bliver for dyrt. Samtidig er der den Vanskelighed her, som kendes fra andre Varer, men her for Frugtens Vedkommende synes større, at Kvalitetsspørgsmaalet ved Varernes Samling, Sortering og Vurdering paabyder visse nødvendige, ensartede Dyrkningsforanstaltninger hos Interessenterne, saaledes at en Frugtsalgsforening vanskeligt kan tænkes at løse sin Opgave i Længden, uden at den tillige virker som Frugtavlensforening til Dyrkningens Forbedring ved ensartet Sortsvalg og Træpleje, en uomgængelig Samhørighed, som man da ogsaa ser bekræftet andre Steder og ikke mindst i amerikansk Frugtavl. Men dette sidste stiller større Krav til baade Medlemmernes Forstaaelse og en overlegen økonomisk Ledelse, end en Organisation blot med Frugtens Salg til Formaal.

Der arbejdes nu i nogle Egne paa saadanne Foreningers Dannelse, og Haveselskaberne søger at bidrage dertil foreløbig ved at forme Sorteringen og Pakningen efter den danske Frugts Krav. Et Kursus, det andet i sin Art, blev af De samvirkende danske Haveselskaber i 1916 afholdt paa Fyn. Det var overdraget mig at forberede og lede dette Kursus, hvorom jeg henviser til en aflagt Beretning.

Arbejdet paa dette Kursus gav bl. a. Anledning til, at Haveselskaberne nu gaar et Skridt videre og undersøger Muligheden af at anvende amerikansk Sorterings- og Pakkemaade paa dansk Frugt i det Omfang, som

denne tillader det, ligesom man vil deltage i Arbejdet for at fremkalde Salgsforeninger.

Af Aarets øvrige Arbejde skal jeg nævne, at jeg har holdt 31 Foredrag i forskellige Foreninger, i Forevisningshaver, ved Udstillinger, Kursus og andre Lejligheder. Jeg deltog i Aarets Løb i 30 Møder, Forhandlinger, Tilsyn med nogle Forevisningshaver m. m., desuden i 3 Udstillinger og medvirkede ved 6 Kursus. Jeg har besvaret ca. 150 faglige Forespørgsler, deri indbefattet nogle Betænkninger og Beretninger bl. a. til Haveselskaberne. Jeg skrev i Foraaret et Par vejledende Artikler om Sprøjtningsarbejdet i Frugthaverne. Til Rejser medgik der ialt 92 Dage.
